
[99-7-RE](#)

CAUSA 99-7-RE

Número de registre: 129-1999. Recurs d'empara

SENTÈNCIA DEL DIA 5 DE NOVEMBRE DE 1999

BOPA núm. 66, del 12 de novembre de 1999

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional el dia 1 de juny de 1999 per la representació processal de la Sra. R.M.P.S., mitjançant el qual interposa recurs d'empara contra la sentència de data 20 de maig de 1999, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia per haver-se pogut produir una presumpta vulneració dels drets reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i atès que demana al Tribunal Constitucional que dicti sentència en la qual s'atorgui l'empara sol·licitada, es decreti la nul·litat de la sentència esmentada, i es retrotreguin les actuacions al moment processal anterior a dictar-se la mateixa sentència;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vista la Llei transitòria de procediments judicials;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal de data 17 de juny de 1999;

Vista la providència del magistrat ponent de data 2 de juliol de 1999;

Vist l'escrit de la representació processal de la Sra. R.M.P.S. de data 6 de juliol de 1999;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal de data 9 de setembre de 1999;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional de data 18 de setembre de 1999, que va admetre a tràmit, amb efectes suspensius, el recurs d'empara interposat per la representació processal de la Sra. R.M.P.S.;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el dia 27 de setembre de 1999, per la representació processal de la Sra. R.M.P.S.;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el dia 6 d'octubre de 1999, per la representació processal del Sr. A.M.N.;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per les representacions processals de les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. François Luchaire;

Antecedents

Primer

Amb data 4 de juliol de 1996, la Sra. R.M.P.S. va formular davant la Secció Civil de la Batllia, demanda de separació matrimonial, per procediment abreujat, contra el seu espòs, el Sr. A.M.N.

Segon

Amb data 19 de març de 1998, la Secció Civil del Tribunal Unipersonal de la Batllia va declarar mitjançant sentència, la separació matrimonial i la dissolució del règim econòmic matrimonial, però va fonamentar la no liquidació del règim econòmic matrimonial afirmant que la discussió sobre la propietat de determinats béns s'havia de "decidir en el marc del procediment declaratiu corresponent i no en el relatiu a la crisi matrimonial, ja que en aquell procediment les parts podran al·legar i provar totes les qüestions complexes plantejades i que són de caràcter estrictament patrimonial, malgrat tinguin el seu origen o desenvolupament en el marc de les relacions matrimonials".

Tercer

Amb data 28 de setembre de 1998, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va considerar, en els motius de la seva sentència, que el batlle, en la fase d'execució de la sentència "haurà de procedir a impuls de les parts i segons les seves pròpies pretensions al respecte, a la realització material de la liquidació del règim de separació sense necessitat de remetre als interessats a un altre judici declaratiu, el que veritablement constituiria un "pelegrinatge de jurisdiccions" i va dictar sentència en la qual va acordar:

"a) integrar la part dispositiva de la resolució apel·lada en el sentit d'incloure en el mateix, la desestimació de la pretensió reconvençional del defenent reclamant una pensió compensatòria que es declara improcedent i

b) deixar sense efecte les mesures provisionals vigents entre els cònjuges i acordades en les respectives resolucions pronunciades, remetent la materialització i efectivitat de la seva extinció a la fase d'execució de la present en la que igualment s'ha d'efectuar la liquidació del règim matrimonial de separació de béns, segons les pautes i bases aplicables al mateix, ratificant-se la seva dissolució...".

Quart

Amb data 13 de febrer de 1999, el Tribunal Constitucional va constatar en els fonaments jurídics de la seva sentència que:

- "...la interpretació de les normes de competència i de procediment correspon únicament als tribunals ordinaris. Excepte en els supòsits de violació de la Constitució, no correspon al Tribunal Constitucional pronunciar-se en relació amb els problemes relatius a la repartició de competències entre les jurisdiccions, ni en relació amb la determinació dels procediments a seguir davant aquestes jurisdiccions.

- Així doncs, no és procedent entrar en consideracions sobre la decisió del Tribunal Superior de Justícia pel que fa a l'atribució general de la competència del Tribunal Unipersonal del Batlle.

- El fet d'ordenar la liquidació del règim matrimonial per la via de l'execució de la decisió del Tribunal Superior de Justícia, sense prèviament determinar la propietat de cada cònjuge sobre els béns comuns constitueix una incongruència.

- Aquesta absència de resposta i aquesta incongruència constitueixen una vulneració del dret a la jurisdicció reconegut a l'article 10 de la Constitució".

En conseqüència, el Tribunal Constitucional va dictar sentència en què anul·lava el pronunciament b) de la sentència de data 28 de setembre de 1998 de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, i retrotraient les actuacions al moment anterior a dictar-se la sentència únicament pel que feia a l'atribució, l'administració i l'ús dels béns comuns dels cònjuges.

La decisió esmentada del Tribunal Constitucional significava clarament que el Tribunal Superior de Justícia, després d'haver declarat l'atribució general de competència del Tribunal Unipersonal de la Batllia en el marc d'una separació matrimonial (la qual cosa el Tribunal Constitucional no confirmava ni condemnava), hauria hagut, de procedir en conseqüència a la repartició dels béns comuns.

Cinquè

La Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va revisar la seva sentència anterior, i en els

fonaments jurídics de la sentència de data 20 de maig de 1999 va recordar que, tal com havia constatat el Tribunal Constitucional, la interpretació de les normes de competència i de procediment correspon únicament als tribunals ordinaris i, abandonant la interpretació efectuada en la sentència de data 28 de setembre de 1998, va declarar que si bé corresponia al batlle en el marc d'un procediment declaratiu abreujat dissoldre el règim econòmic del matrimoni, no li pertocava fer-ne la liquidació, i va acordar "Declarar que l'atribució, l'administració i l'ús dels béns comuns dels cònjuges s'ha de portar a terme mitjançant el procés declaratiu ordinari que per la quantia correspongui que hauran en el seu cas de plantejar els interessats".

Sisè

Amb data 1 de juny de 1999, la representació processal de la Sra. R.M.P.S. va interposar directament recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional contra la sentència de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia de data 20 de maig de 1999, recaiguda en el procediment civil de separació matrimonial entre la Sra. R.M.P.S. i el Sr. A.M.N. per considerar que s'havia vulnerat el dret fonamental al procés degut, el dret a un procés de durada raonable i que s'havia infringit la decisió continguda en la sentència del Tribunal Constitucional de data 13 de febrer de 1999.

Setè

Amb la mateixa data, la representació processal de la Sra. R.M.P.S. va interposar davant la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia el recurs previst pel tercer punt de l'article 18 bis de la Llei de modificació de la Llei transitòria de procediments judicials, en què al·legava que aquesta jurisdicció havia vulnerat els drets de l'article 10 de la Constitució.

Vuitè

Amb data 22 de juny de 1999, mitjançant aute la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va desestimar l'incident de nul·litat d'actuacions que invocava la vulneració de la cosa jutjada per les raons següents:

- Primerament, tot i reconèixer que havia modificat la interpretació de les lleis en la mateixa causa, no s'havia produït cap vulneració de la cosa jutjada perquè aquesta autoritat seria inherent únicament a la part dispositiva d'una decisió i no es pot estendre als seus motius.

- En segon lloc, el pronunciament b) de la seva sentència de data 28 de setembre de 1998 no tindria cap autoritat ja que havia estat anul·lat pel Tribunal Constitucional.

Novè

Amb data 6 de juliol de 1999, la representació processal de la Sra. R.M.P.S. va interposar recurs d'empara contra la sentència de data 20 de maig de 1999, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per haver-se pogut produir una presumpta vulneració dels drets reconeguts a l'article 10 de la Constitució invocant, d'una banda, que la sentència esmentada havia vulnerat l'autoritat de la cosa jutjada i, d'altra banda, que no havia aplicat la sentència del Tribunal Constitucional de data 13 de febrer de 1999.

Desè

Amb data 9 de setembre de 1999, el Ministeri Fiscal va presentar el seu informe en el qual declarava que "El canvi de jurisprudència en la resolució de l'extrem de la sentència anul·lat pel Tribunal Constitucional, no pot considerar-se infracció del dret al procés degut per violació de la "força de cosa jutjada" com pretén el declarant. Els fonaments jurídics d'una resolució van encaminats al sosteniment de la decisió i si la decisió és anul·lada, evidentment perden tot valor de cosa jutjada els fonaments que l'emparaven". Pel que fa a la vulneració del dret a un judici de durada raonable, el Ministeri Fiscal considera que no es poden examinar en aquesta causa perquè "les possibles dilacions que es denunciïn s'haurien produït en el procediment de separació matrimonial (...) sense que les mateixes haguessin estat denunciades en el moment processal oportú" i "les possibles dilacions en què es pugui incórrer en el procediment declaratiu ordinari que en el seu cas resolgui els conflictes patrimonials entre els cònjuges" encara no han tingut lloc.

Per consegüent, el Ministeri Fiscal va sol·licitar al Tribunal Constitucional declarar la inadmissió a tràmit del recurs d'empara interposat per la representació processal de la Sra. R.M.P.S. per falta manifesta de contingut constitucional.

Onzè

Amb data 18 de setembre de 1999, aquest Tribunal va acordar admetre a tràmit, amb efectes suspensius, el recurs d'empara esmentat i mitjançant providència amb data 20 de setembre de 1999, es va trametre la causa a les parts perquè formulessin les al·legacions corresponents.

Dotzè

Amb data 27 de setembre de 1999, la representació processal de la Sra. R.M.P.S. va presentar davant el Tribunal Constitucional un escrit d'al·legacions en què manifestava que "No havent el Tribunal Constitucional entrat a jutjar la part de la Sentència de la Sala Civil del Tribunal Superior de 28 de setembre de 1998 en quant a les declaracions de la pròpia Sala Civil sobre competència, la conseqüència forçosa és que aquella part de Sentència sobre competència no ha estat de cap manera anul·lada i per consegüent segueix essent vàlida, incolumne i revestida de la cosa jutjada". També va manifestar que de la sentència del Tribunal Constitucional de 13 de febrer de 1999 es desprenia que l'esmentat Tribunal no desmentia la sentència de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia sobre la competència i que ordenava que s'anés "al fons de dita competència no deixant per execució de Sentència allò que havia d'ésser fet per la via declarativa pel propi Tribunal Superior que té la competència".

Així mateix, afegia que "...el procés de separació (aspecte personal + patrimonial) serà de llargada molt considerable, incompatible amb la fonamentació del Tribunal Superior en les seves pròpies sentències en què diu que el procés matrimonial per la seva naturalesa i per la naturalesa de la situació personal en litigi ha d'ésser breu i curt".

Tretzè

Amb data 6 d'octubre de 1999, la representació processal del Sr. A.M.N. va presentar un escrit en què manifestava que "...la revocació de la part de l'anterior Sentència que feia referència a l'atribució, l'administració i l'ús dels béns comuns dels cònjuges obria a la Sala Civil la revisió global de tots els raonaments jurídics que havien portat a una disposició revocada pel Tribunal Constitucional" i que "l'esperit –i la lletra- de la Sentència del 13 de febrer de 1999 és el de fer tornar a la primera instància l'examen de la causa pel que fa a les relacions econòmiques entre els consorts". Així mateix, aquesta part considera que "...no hi ha durada exagerada imputable a l'administració de justícia quan l'acció s'ha interposat de manera desencertada per part de l'agent".

Així mateix, la representació processal del Sr. A.M.N. demana al Tribunal Constitucional que desestimi el recurs d'empara esmentat per manca manifesta de contingut constitucional i perquè la causa ha adquirit el caràcter de cosa jutjada, i que confirmi la seva sentència de data 13 de febrer de 1999.

Catorzè

Amb dates 26 d'octubre de 1999, les representacions processals de les parts, i 27 d'octubre, el Ministeri Fiscal, formulen escrits de conclusions en què reiteren substancialment tot allò que fou al·legat i argumentat en els escrits precedents presentats davant del Tribunal Constitucional.

Fonaments jurídics

Primer. Quant a la vulneració de la cosa jutjada

Considerant que

Tal com el Tribunal Constitucional declara en l'acte d'admissió a tràmit de la causa 99-7-RE, de data 18 de setembre de 1999, una vulneració de la cosa jutjada implica una infracció dels articles 10 i 88 de la Constitució.

L'autoritat de la cosa jutjada no es limita a la part dispositiva de la decisió del jutge, sinó que també s'estén a aquells motius que són el seu suport necessari i el seu fonament mateix.

Per consegüent, cal apreciar si la decisió del Tribunal Superior de Justícia de data 20 de maig de 1999, vulnera l'autoritat de la cosa jutjada –definida en l'apartat anterior- per aquest mateix Tribunal Superior el 28 de setembre de 1998.

Considerant que

La vulneració al·legada resultaria del fet que la sentència de data 28 de setembre de 1998 reconeix la competència al Tribunal Unipersonal de la Batllia en el marc d'un procediment de separació matrimonial per repartir els béns comuns entre els consorts; no obstant això, en la mateixa instància, la sentència de data 20 de maig de 1999 reconeix que aquesta competència correspon a la Batllia en el marc d'un procediment declaratiu ordinari.

En la sentència de data 28 de setembre de 1998, els motius relatius a la competència del batlle en el procediment matrimonial pel que fa a la repartició dels béns comuns constitueixen el suport necessari i el fonament mateix de la part dispositiva que fa referència a la liquidació del règim

matrimonial dels béns comuns.

Ara bé, aquest argument de la part dispositiva es trobava inserit en l'apartat b); com que aquest apartat va ser anul·lat pel Tribunal Constitucional, la decisió del Tribunal Superior de Justícia no podia tenir, sobre aquest punt, l'autoritat de la cosa jutjada.

Efectivament, és força excepcional i sorprenent que, en una mateixa causa, la jurisdicció d'apel·lació contradigui els motius d'una decisió anterior i reconegui en una primera decisió la competència d'un determinat jutge i en una segona decisió la d'un altre; però, en la mesura en què els motius de la primera decisió van donar lloc a l'anul·lació de l'apartat b) de la part dispositiva pel Tribunal Constitucional, aquesta contradicció no pot ser considerada com una vulneració de l'autoritat de la cosa jutjada.

Així doncs, no hi ha vulneració de la cosa jutjada.

Segon. Quant a la violació d'una decisió del Tribunal Constitucional

Considerant que

D'acord amb l'article 95 de la Constitució, les sentències del Tribunal Constitucional "vinculen els poders públics i els particulars".

Una decisió jurisdiccional contrària a l'esmentat article 95 no està, en el sentit de l'article 10 de la Constitució, fonamentada en dret, i per consegüent, implica una violació susceptible de ser invocada mitjançant un recurs d'empara.

Cal, doncs, apreciar si la sentència del Tribunal Superior de Justícia de data 20 de maig de 1999 ha vulnerat la sentència del Tribunal Constitucional de data 13 de febrer de 1999.

Considerant que

La sentència del Tribunal Constitucional obligava el Tribunal Superior de Justícia a efectuar la repartició dels béns comuns, però, únicament perquè el Tribunal Superior de Justícia havia reconegut la competència del Tribunal Unipersonal de la Batllia pel que feia a aquest punt.

En la mesura que el Tribunal Superior de Justícia ha pogut considerar, sense vulnerar la Constitució, que la repartició dels béns no correspon al Tribunal Unipersonal de la Batllia, no li correspon doncs, pronunciant-se en apel·lació d'aquest, efectuar ell mateix aquesta repartició.

La sentència del Tribunal Constitucional només s'imposava, pel que feia a aquest punt, en el marc de la competència del Tribunal Unipersonal de la Batllia; la sentència esmentada no s'imposa en la mesura que el Tribunal Unipersonal ja no té aquesta competència.

Així doncs, no hi ha vulneració de la decisió del Tribunal Constitucional de data 13 de febrer de 1999.

Tercer. Quant al "pelegrinatge de jurisdiccions" que s'oposaria al procés de durada raonable

Considerant que

El recurrent al·lega que en remetre la solució del litigi a un procediment ordinari, el Tribunal Superior de Justícia imposa un "pelegrinatge de jurisdiccions" contrari a l'article 6 de la Convenció europea dels drets humans, que estableix que el jutge s'ha de pronunciar en un termini raonable.

En la sentència de data 28 de setembre de 1998 el Tribunal Superior de Justícia es va pronunciar en relació amb l'atribució de la competència al Tribunal Unipersonal de la Batllia amb la finalitat d'evitar el que ell mateix havia anomenat un "pelegrinatge de jurisdiccions".

En la sentència de data 20 de maig de 1999 i en l'aute de data 22 de juny de 1999, el Tribunal Superior de Justícia en remetre la repartició dels béns comuns a un nou procediment declaratiu admet el "pelegrinatge de jurisdiccions" que anteriorment havia condemnat.

Tot i que la durada excessiva d'un procés pugui ser contrària a l'article 6 de la Convenció europea

esmentada, l'apreciació de la durada d'un procés, un cop aquest s'ha iniciat no pot tenir per efecte a priori d'obligar el jutge a modificar les normes de procediment, la interpretació de les quals correspon als tribunals.

DECISIÓ:

En atenció a tot el que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

No atorgar l'empara sol·licitada per la representació processal de la Sra. R.M.P.S. en el present recurs.

Segon

Declarar que la sentència de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia de data 20 de maig de 1999 no vulnera els drets reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Tercer

Publicar la present sentència, d'acord amb el que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a les representacions processals de les parts, al Ministeri Fiscal, al president del Tribunal Superior de Justícia i al president de la Batllia, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el dia cinc de novembre de mil nou-cents noranta-nou.

Miguel Ángel Aparicio Pérez Pere Vilanova Trias

President

Vicepresident

Joan Josep López Burniol François Luchaire

Magistrat

Magistrat